

Pieaugušo saskaņotās darbības labvēlīgu
apstākļu radīšanai bērna attīstībā

Raksts tiek veltīts pedagoģiskajam un psiholoģiskajam darbam ar vecākiem, kas audzina skolas un pirmsskolas vecuma bērnus ar dzirdes traucējumiem. Rakstā ir stāsts par Daugavpils logopēdiskās internātpamatskolas – attīstības centra pedagogu darba pieredzi.

The given article describes the ways of organization of psychological and pedagogical aspects of work with parents of pre-schoolers and schoolers diagnosed hearing impairments. In it the teachers of Daugavpils School for children with speech and hearing impairments share their rich experience in working with parents.

Atslēgas vārdi: bērni ar dzirdes traucējumiem, vecāku klubs, darbs ar vecākiem, saskaņotas darbības, sadarbības veidi.

Children with hearing impairment, parent club, work with parents, coordinated actions.

Darbs ar vecākiem – sarežģītākais pedagoga darbības veids. Šim darbam ir nepieciešama liela sagatavošanās, nepieciešamas iepriekš zināšanas pedagoģijā un psiholoģijā. Strādājot speciālā skolā, es saprotu, cik liela nozīme ir pedagoga kontaktam ar vecākiem un skolēniem. No pieaugušo saskaņotām darbībām ir atkarīgs audzināšanas un izglītošanas procesa pozitīvais rezultāts. Mūsu izglītības iestāde ir logopēdiskā internātpamatskola – attīstības centrs. Skolā ir klases, kur mācās bērni ar runas un dzirdes traucējumiem, skolā tiek organizētas konsultācijas bērniem, bērnu vecākiem un pedagogiem no citām pilsētas un reģiona skolām. Skolā organizē seminārus, konferences un pasākumus pedagogiem.

Vecāki ir paši pirmie un svarīgākie savu bērnu pedagogi. Ļoti liela ir ģimenes ietekme uz audzināšanas procesu. Personības attīstība ir atkarīga no tām tradīcijām, kas ir izveidotas ģimenē, no vecāku savstarpējām attiecībām, no kultūras līmeņa un pieaugušo izglītības. Protams, ka aktīvāk un mērķtiecīgāk ar sava bērna audzināšanu un izglītību nodarbosies tie vecāki, kuru izglītības līmenis būs augstāks.

Vecāku, kuriem piedzimst bērni ar īpašām vajadzībām, kam veselības problēmas, bieži vien, nevar pieņemt šo “Dieva sodību”. Vecāki nav gatavi mierīgi nosvērti novērtēt situāciju un pieņemt lēmumu, ka pieaugušiem līdzdarboties un sadarboties savā starpā, kā nodarboties ar bērniņu. Neviens no vecākiem, ja līdz šim nebija šādas situācijas, nav gatavs, pieņemt diagnozi, ko ārsti liek bērnam. Un sākas ilgie ārsta, pedagoga, “tās pašas tabletes”, kas visu izlabos, meklējumi. Rodas neuzticība, gadās nervu, sabrukumi, psiholoģiskās problēmas bērniem un viņu vecākiem.

Kā ierasts, mātes uzņēms visus pienākumus, saistītus ar veselības uzlabošanu, izglītību un sava bērna audzināšanu. Tēvi, kā ierasts, nevar ātri pieņemt lēmumus. Rodas konflikts ģimenē, ir

pat novērojami šķiršanās gadījumi. Mātes paliek viens pret vienu ar savu problēmu – kā audzināt bērnu, kā izglītēt bērnu, kā integrēt bērnu sabiedrībā, tāpēc rodas arī neuzticība speciālistiem.

Vecāku pienākums ir virzīt savu bērnu, sargāt, kontrolēt, vadīt un gatavot viņu patstāvībai. Risinot visus šos uzdevumus vecākiem ir jābūt dzīves gudriem, kompetentiem un ļoti spējīgiem, atraktīviem.

Savā praksē (es strādāju ar izglītojamajiem ar dzirdes traucējumiem, ar izglītojamajiem pēc kohleārās implantācijas) sastapos ar problēmu – mātes nesapratne pret pedagoga rekomendācijām un prasībām. Mēģināju sarunāt ar māti, izskaidrot audzināšanas pieejas un mācību metodes bērnam. Bet atsauksmes nebija. Māte uzstāja: „Manam bērnam ir jārunā. Viņam uztaisīja operāciju. Kāpēc viņš klusē? Jūs esat vainīgi”. Bet iemeslu var būt ļoti daudz: bērna veselības stāvoklis, operācijas laiks, rehabilitācijas periods, nodarbības ar bērnu mājas apstākļos, ārstu rekomendāciju ievērošana, pedagogu rekomendāciju ievērošana u.t.t.

Es sapratu, ka viena ar šo problēmu netikšu galā un man ir vajadzīgi palīgi. Kur viņus meklēt? Kas var palīdzēt? Kolēģi – pedagogi. Bet citus pedagogus māte pieņem ar lielu neuzticību, tāpēc ir jābūt tādi paši vecāki, kā viņa, kuri audzina bērnus pēc kohleārās implantācijas. Ir jābūt kolektīvam – vienotai veselai ģimenei, kura apvieno un palīdz viens otram, kurā radušās problēmas var atrisināt līdzdarbojoties, nepārkāpjot cita intereses.

Es griezos pēc padoma pie skolas psiholoģes ar lūgumu atbalstīt manu ideju par vecāku kluba izveidošanu. Un 2011.gada janvārī mūsu skolā sāka darbību klubs „Māmiņu skola”. Daugavpils pilsētā šādu bērnu nav daudz, tāpēc sadarbībai uzaicinājām visus vecākus, kuriem ir bērni ar dzirdes traucējumiem. Kad man uzdeva jautājumu: „Priekš kam, tu to dari?” Es atbildēju: „Palīdzēt tikt galā ar problēmām vismaz vienai ģimenei”. Tagad, laika gaitā, esmu sapratusi, ka sniedzam atbalstu daudzām ģimenēm. Ar bērnu vecākiem sarunājām, ka problēmas apspriedīsim atklāti, veidosim veiksmīgas attiecības vienam ar otru, atbalstīsim un uzticēsimies viens otram. Kopīgi ar pedagogisko kolektīvu centāties un cenšamies iesaistīt vecākus izglītības un audzināšanas procesā bērniem ar dzirdes traucējumiem. Plānojam sadarbību, lai paaugstināt vecāku pedagoģisko kultūru, veidot kontaktu vecāku starpā un ar pedagogiem, iekļaut vecākus aktīvā apspriedē, iedrošināt izteikties un diskutēt. Darba plāns tiek veidots ievērojot ģimenes izglītības apstākļus, vecāku attieksmi pret sadarbību ar pedagogiem. Katram no vecākiem ir tiesības izvēlēties audzināšanas paņēmienus, taču kvalificēta palīdzība un speciālistu atbalsts ir ļoti ņemams vērā.

Nodarbībām ir neformāls raksturs, visiem dalībniekiem ir vienlīdzīgas tiesības, cenšamies, veidot, pozitīvu emocionālo fonu, apspriežam literārus darbus, vadām treningus, obligāti apspiežam kopīgi paveikto – refleksiju.

Kluba pasākumu tematika tiek plānota gadam. Mēs nosākam, kāpēc aicinām, kādu rezultātu gribam sasniegt pasākumu rezultātā. Mērķus apspriežam ar psiholoģi, lai varētu integrēt savus spēkus noteiktā rezultāta sasniegšanai.

Tagad klubs apvieno vecākus, kuriem ir bērni ar dzirdes traucējumiem, kuri apmeklē mūsu skolu un kuri apmeklē pirmskolas izglītības iestādi. Pirmskolas vecuma bērnu vecāki iepazīstas ar skolas darbu, pedagogiem. Šie pasākumi atvieglo skolēnu un vecāku adaptāciju skolas dzīvē.

Pirmās nodarbības bija veltītas bērnu rehabilitācijai pēc kohleārās implantācijas. Šis jautājums bija plaši apspriests starp vecākiem, kā arī paši vecāki sniedza informāciju. Vecāki dalījās ar pieredzes un zināšanām, kopā ar pedagogiem tika studēti materiāli un rekomendācijas.

Nākamajā tikšanās reizē mēs uzaicinājām vienu māmiņām, kura pastāstīja par savas ģimenes pieredzi: nodarbības ar bērniem pēc kohleārās implantācijas. Šobrīd viņas meita izglītojas vispārīzglītojošā skolā. Māte atnesa uz mūsu nodarbību savas „metodiskās izstrādnes”. Viņa stāstīja, kā mājas apstākļos nodarbojās ar meitu. Uz to brīdi mūsu pilsētā nebija speciālistu, kas zinātu par pēcooperācijas rehabilitācijas īpatnībām.

Pēc tam tika organizētas mācību nodarbības žestu valodā vecākiem, tā kā bija nepieciešamība un vecāku pieprasījums.

Mūsu nodarbību tēmas bija – „Vecāku autoritāte ģimenē”, „Tik daudz var pateikt bez vārdiem”, „Ģimenes pieredze”, „Mēs vienmēr kopā”, „Ģimene var visu!”, „Pubertātes vecuma psiholoģiskās īpatnības”, „Vecāku kompetences izveidošana ģimenē, kas audzina bērnu ar dzirdes traucējumiem”, „Harmonisku attiecību modelēšana ģimenē”, „Harmoniskas attiecības – bērna psihiskās veselības ķīla”, „Ģimenes tradīcijas” u.c.

Visās nodarbībās notiek obligāts darbs ar skolas psiholoģi. Pašas interesantākās nodarbības bija tas, kurās piedalījās tēvi. Pēc nodarbības viens no tēviem pateica: „Tagad es sāku saprast savu sievu. Es centīšos izlabot situāciju ģimenē, uzlabot attiecības. Es palīdzēšu sievietei”. Pēc šīs atziņas es saprotu, ka tēvus nepieciešams aktīvāk iekļaut darbībai. Ģimenē ir jābūt gan sievietei, gan vīriešu ietekmei.

Nodarbību sākumā ir trenings, kuru vada skolas psiholoģe. Pēc tam ir praktiskais darbs – grupu vai individuālais darbs. Apspriežam tēmas, ņemot vērā katra dalībnieka viedokli, risinām problēmuzdevumus, organizējam lomu spēles, kurās izspēlējam ģimeniskas situācijas. Kopīgi veidojam secinājumus, apkopojam rezultātus, plānojam nākamās nodarbības. Diemžēl vecāku aktivitāte ir nepietiekami liela.

Obligātas ir kļuvušas tikšanās ar skolas administrāciju. Kopā ar vecākiem organizējam svētkus bērniem – sporta sacensības, Vispasaules kurlo cilvēku dienu, jubilāra dienu, Jaunais gads u.t.t. Aicinām vecākus piedalīties mācību priekšmetu nedēļas, veidojam „garastāvokļa kolāžas”, atgādnēs u.t.t.

Piedalīties pasākumos vecākiem patīk. Tas apvieno ģimeni, tas paaugstina ģimenes pedagoģisko kultūru. Dalība klubā vecākiem palīdz modelēt savu uzvedību nodarbībās, kā rezultātā vecāku skatījums uz problēmu var mainīties un problēmu var apskatīt citā griezumā.

Nodarbības ļauj vecākiem iepazīties ar pedagoģiskās un psiholoģiskās palīdzības saturu, savukārt pedagogiem iepazīties ar audzināšanas, dažādās ģimenes, īpatnībām.

Aicinājums darboties kopā veicina vecākus domāt par audzināšanas problēmām.

Metodiķe, surdopedagoģe Ludmila Siņakova